

Þegar ríki Khmeranna stóð sem hæst náði það frá Indlandshafi austur í Kína. Þar sem nú er frumskógur í Kambodja var þá akurlendi, sundur grafið af fullkomnu neti áveituskurða. Höfuðborgin glitraði af gulli, og turnar hofanna spegluðust í síkjum og vötnum. Utan um borgina, sem byggð var í réttan fering, var 8 metra hár múr og utan hans kom breitt og djúpt síki. Fimm brýr lágu yfir þetta síki og enginn komst inn í borgina nema að fara um einhverja þeirra og inn um eitthvert þeirra fimm hliða, sem voru á múrnum á móts við brýrnar. Þessi hlið voru öll glæsilegar byggingar eins og annað í þessari miklu borg. Og þá voru brýrnar ekki síðri. Handrið þeirra voru gerð úr stólpum, sem um leið voru stytur 54 goða og vætta og þessi goð héldu á ormi, sem gegndi mikilsverðu hlutverki í goðfræði þeirra.

Til er merk heimild um líf manna við konungshirðina í Angkor. Árið 1295 dvaldist þar vetrarlangt Kinverji að nafni Sjú Ta-kuan. Þegar þarna var komið sögu, var veldi Khmeranna að visu farið að hnigna og þeir höfðu ekki bætt við stórbyggingar sínar í marga mannsaldra, en engu að síður var Angkor þá enn talin auðugasta borg í Suðaustur-Asíu og konungur landsins var völdugastur allra konunga í heimsálfunni. Sjú Ta-

kuan ritaði lýsingu á borginni og veru sinni þar. Hann nefnir borgarhliðin, sem nú eru að mestu rústir einar, og síðan skýrir hann frá því að flestir turnar borgarinnar hafi verið skreyttir gulli, og einnig hafi ein brúanna fjögurra, sem lágu yfir borgarsíkið verið úr gulli og skreytt með tveimur gullljónum og átta Búddastyttum úr þeim sama göfuga málm. Og gluggakisturnar í salnum, þar sem konungurinn kom fram fyrir þjóðina, voru úr gulli líka. „Til hægri og vinstri eru ferstrendar súlur og á þeim eru 40 eða 50 speglar. Ég hef heyrt sagt, að inni í höllinni séu mörg furðuverk, en hennar er stranglega gætt og enginn fær að fara þar inn“, segir Sjú orðrétt.

En á hinn bóginn fékk Kinverjinn að sjá konunginn. „Hann ber gullkórónu eða gengur með ilm-andi blómsveig um hárið. Um hálsinn hefur hann nærri því sex merkur af gulli. Um úlniði, ökla og á fingrum sér er hann með gullhringi setta gimsteinum. Hann er berfættur og iljar hans eru mál-aðar rauðar eins og lófar hans eru“. Á undan kónginum fóru konur úr kvennabúri hans og báru gull- og silfurmunni. Síðan komu vagnar, einnig gullskreyttir, og þá drógu geitur og hestar. Næstir í röðinni voru embættismenn hirðarinnar, og síðan kom konungurinn sjálfur. Hann stóð uppréttur

á baki fíls og hélt á gullnu sverði, tákni konungsvaldsins. Á eftir kom lífvörðurinn alvopnaður, síðan riddarar á hestum og filum, en embættismennirnir voru bornir í burðarstólum og yfir þeim var haldið hlífum úr gulli eða silfri, eftir því hve hárrar tignar maðurinn var.

Sumar síðvenjur í borginni komu Sjú Ta-kuan á óvart. Hann skýrir meðal annars frá því, að einu sinni á ári drekki konungurinn manngall blandað víni. Þetta gerir hann til að efla hugrekki sitt, en sá eiginleiki var talinn búa í gallinu. Þegar konunginn fór að þyrsta í gall, gat verið hættulegt að vera á ferli í borginni, því að gallið varð skilyrðislaust að taka úr lífandi mönnum. Sendimeann konungsdans fóru því á kreik og höfðu með sér poka og hnif. Þegar þeir höfðu fundið hentugt fórnarlamb vörpuðu þeir pokanum yfir höfuð því og skáru gallblöðruna úr. En sem betur fór fyrir Sjú voru kínverskar gallblöðrur taldar gagnslausar, og að öllu samanlögðu líkaði honum vistin í borginni vel. Þar var fánlegt mikið öndvegisvín, bruggað úr sykurreyr, hunangi, hrísgrjónum og laufblöðum; þar var bæði mikill matur og góður; viðskipta- og samkvæmislífið í fjörugra lagi, og konurnar fagrar og hæfilega tilkippilegar.

Þegar Sjú Ta-kuan var í Angkor, var ríkinu tekið að hnigna. Nágrannarnir í vestri, Thailendingar, voru farnir að sýna því síaukinn ágang. Og með Thailendingunum fylgdu nýir síðir og ný trúarbrögð. Khmerarnir hættu að nota sanskrít, en flestar áletranir hofa þeirra eru á því tungumáli. Búddadómur fór að breiðast út og veikti konungsvaldið með því að hafna þeirri undirstöðu þess, að konungurinn væri jarðneskur fulltrúi og ímynd guðdómsins. Ríkið leysist smám saman sundur, áveituskurðirnir fylltust og byggingunum varð ekki haldið við. Árið 1432 lauk sögunni. Þá yfirgáfu Khmerarnir hina fornu og frægu höfuðborg sína. Eftir urðu aðeins fáeinir munkar,